

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Librum II. Decretalium, Per Triginta Titulos Distributum, In Quo Agitur
De Judiciis, Foro Competenti, Libelli Oblatione, Mutuis petitionibus, ...

Krimer, Ferdinand

Augustæ Vindelicorum, 1708

Articulus I. Quid, & quotuplex sit possessio?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73001](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73001)

QVÆSTIO XII.

IN TITULUM XII. DE CAUSA POSSESSIONIS,
ET PROPRIETATIS.

940. **M**ateriam hujus tituli Ulpianus in L. *Fulcianus*, §. 1. ff. *Quib. ex caus. in possess. eatur*, vocat *frequentissimam, utilem, & per totum jus diffusam*; Rebuffus de *mater. possess. in præfat. in utroque foro scitu necessariam*; Peregrinus l. 3. *Variar. ad Rubric. hujus tit. difficilem tamen*; & *spinis obstat à Doctoribus*, Cujacius L. *clam possidere*, §. *qui ad nundinas*, ff. de *acquirend. possess.* Cæterum, etsi hic terminus *causa* varias significationes habeat; in rubrica tamen hujus tituli accipitur pro lite, vel Controversia, quæ est inter litigantes in judicio, principaliter, vel de possessione, aut quasi possessione, acquirenda, retinenda, aut recuperanda; vel de rei proprietate, seu dominio, aut quasi dominio; hinc (ut diximus n. 4.) sumpta est divisio judicii in possessorium, & petitorium. De utroque agemus præsentis tituli factâ illius divisione in duas partes, secundum ordinem, quem dictæ causæ habent in Rubrica.

PARS PRIMA.

De causa possessionis.

941. **I**n c. *susceptis. 1. h. r. causa possessionis*, vocatur *causa momenti*; sic etiam habetur L. *unica. C. si de momentanea possess. agat*: quæ rubrica in Theodos. Cod. sic concipitur, *sic de momento fuerit appellatum*; & alibi sæpius; quare autem *possessio* sic appelletur? etsi varient Interpretes; videtur tamen rectè reddi ratio à gloss. in dict. c. 1. dici *momentum*, seu momentaneam, non quia semper momento absolvitur (nec enim semper id patitur discussio causæ) sed quòd ex natura sua apta sit momento, hoc est penes possessorem non diu maneat, si, victus in possessorio, statim doceat de proprietate,

Quando igitur unus litigantium principaliter de possessione sibi attribuenda agit; altero negante, causa possessionis est. Utro autem judicio, an possessorio, an verò petitorio agatur? ex conclusione libelli potissimum intelligitur: nam si Actor concludat adversarium suum sibi condemnari ad *restitutionem rei*, agit judicio possessorio; si verò se *dominum rei* controversæ *pronuntiari petat*, agit petitorio; quibus positus:

ARTICULUS I.

Quid, & quotuplex sit possessio?

942. **P**ossessio, prout hic accipitur, est quasi ultima perfectio, & complementum domini. Sumitur objective, & formaliter; *objective*, est res possessa; (hinc res nostræ, dicuntur *possessions nostre*) *formaliter*; significat formam, à qua quis dicitur *possessor*, & *res possessa*. Actus possidendi dicitur possessio facti; *legitima facultas* exercendi talem actum in commodum libertatis propriæ, dicitur possessio juris. *Possessio facti*, seu actus possidendi (nimirum in genere) est apprehensio rei, vera, vel ficta, corporis, animi, & juris adminiculo, qua illi vel actualiter, vel habitualiter insistimus. Apprehensio vera est, cum verus actus corporeus intervenit, ut si manu attigisti rem; *ficta*, si intervenit solum fictione juris. *Animo* autem res apprehenditur, cum quis eam vult per talem actum corporis, verum, vel fictum, habere ut suam.

Cæterum possessio juridicè accepta, quatenus dicitur de possessione *justa*, & *injusta*, genericè sumitur; *justa*, idem est, ac possessio juris; *injusta*, est pura, seu mera possessio facti, carens possessione juris, seu

seu iusta; ex quo vides, possessionem facti, quantumvis injustam, esse juridicè possessionem; hinc possessio juridica alia est facti, alia juris. Possessio facti dicitur rei corporalis detentio, corporis, animi, & juris adminiculo, quibus postremis verbis non notatur, quasi omnis talis possessio esset iusta; cum non omni ejusmodi possessioni jus assistat; sed tantum quandoque non resistat, quo minus, etiam injustè coepta, sufficiens sit, ut sit verè possessio; qualiter ceteròquin impedit Laicos, qui detinent rem sacram, vel religiosam, ut nullo sensu dicantur juridicè, ac verè illius possessores.

944. *Possessio juris* sic definitur à Bartolo, L. 1. de acqu. possess. est jus insistendi alicui rei, tanquam suae, non prohibita possideri. Particula *jus* excludit possessionem facti, quae non est jus, sed est formaliter mera insistencia, detentio, occupatio. Per illam *insistendi rei*, rejicitur dominium, quod est jus disponendi de re: possessio autem est jus, ut possessor rem pacificè teneat, & juris remediis, atque interdum armis tueatur. Particula *tanquam suae*, satis indicat non sufficere ad hujusmodi possessionem, quòd quis rem teneat nomine alterius, sicut Tutor tenet bona pupillorum, qui possideat. Ultima *non prohibita possideri*, significat neminem posse habere jus possidendi contra dispositionem juris, seu resistente jure. Ex quo sequitur furtivam, quamvis in re furtiva habeat possessionem facti, non habere possessionem juris.

945. Ulterior possessionis divisio est in *naturalem tantum*, & *civilem tantum*; illa etiam dicitur *corporalis*; ista verò *animi*. Possessio *naturalis tantum* dicitur corporalis apprehensio rei per alium absentem civiliter possessa; *civilis tantum*, cum quis, cessante rei detentione corporali, retinet illam solo animo, seu voluntate habendi ut suam; quando utraque convenit, dicitur *naturalis*, & *civilis*. Ad acquirendam porrò rei possessionem non sufficit sola rei apprehensio, vel naturalis tantum, vel civilis tantum; sed utraque intervenire debet; ratio primae partis est, quia aliàs famulus deferens pecuniam Domini foret ejus possessor; ratio secundae partis est; quia aliàs quis solo desiderio pulchri equi fieret possessor equi. Utra-

que pars confirmatur ex L. possideri, de acquir. poss. ibi: *adipiscimur possessionem corpore, & animo; neque per se animo, aut per se corpore.* Confirmatur ex L. *Quemadmodum*, ff. eod. ibi: *quemadmodum nulla possessio acquiri potest, nisi animo, & corpore, &c.* Et L. possideri, §. *Nerarias*, dicitur: hunc, & Proculum tenuisse, solo animo, non posse nos acquirere possessionem, si non antecedit naturalis possessio. Possessio autem tam civilis, quam naturalis amitti potest solo animo possessoris, nolentis rem habere ut suam; patet i. ex L. possideri, cit. ibi: *igitur & solo animo amitti potest, & L. quemadmodum*, cit. ibi: *nulla amittitur, nisi in qua utrumque in contrarium actum est; ad quod sufficit, quòd corpus agat in contrarium per animum.*

Not. autem, quando dicitur ad capiendam rei possessionem requiri corporalem rei apprehensionem, ut diximus n. 942. intelligi factam verè, vel fictè; verè fit, manibus, pedibus, ingrediendo partem fundi, vel apprehendendo gemmam, &c. Neque necesse est ad possidendum fundum, calcare omnem glebam; sed tatis est ingredi unam partem. Ficta detentio fit ex juris dispositione, v. g. oculis, si Venditor mihi dicat: fundum, quem ibi vides, traditum tibi volo, L. 1. §. *si jusserim* 21. ff. de acquir. possess. ibi: *non est enim corpore, & actu necesse apprehendere possessionem, sed etiam oculis, & aspectu: & L. quod meo §. si venditorem*. ibi: *si vicinum mihi fundum mercato venditor in mea turre demonstrat, vacuamque se possessionem tradere dicat: non minus possidere cepti, quam si pedem finibus intrissem.* Idem est, si tradatur Scriptura, Claves, annulus, pileus Cardinalitius, &c. saltem in praesentia rei possidenda, in quo puncto consuetudo attendenda est.

Not. 2. quando dicitur, possessionem animi, seu civilem, esse, cum rem verè, vel fictè apprehendo, intentione, ac animo illam habendi *ut meam*, non exigi, ut intellectus apprehenditis eam verè judicet, esse suam, hoc est, non merè physicè, sed in ordine ad aliquos effectus civiles; Fur enim possidet, ut videbimus, & tamen bene conscius est, rem, quam detinet, non esse suam, sed à se furtivè detineri; sufficit

ergo

ergo habere intentionem ita detinendi, ut velit ab aliis pro domino talis rei haberi, ac proinde posse disponere instar veri domini, & saltem quoad externam apparentiam, videri dominus.

948. Not. 3. dari quasdam rerum detentiones, quibus leges *resistunt*; quasdam, quibus *non*; illæ sunt, quibus non tantum non assistunt, tribuendo illis aliquam vim ad aliquem juris effectum; sed etiam nolendo, ut eum habeant; istæ verò, quibus quidem non assistunt, tribuendo illis vim aliquam inducendi certos effectus; non tamen etiam nolunt, ut illis competant, positis certis conditionibus; primo modo se habet corporalis detentio rei Sacræ ad finem eam usucapiendi; nam in ordine ad hunc finem leges positivè nolunt eis talem detentionem prodesse; secus, si secundo modo, ut constabit in seqq. & hæc non resistantia legis intelligitur *per juris adminiculum* in definitione possessionis facti.

949. Ex hoc not. 4. ad acquirendam rei possessionem non sufficere possessionem naturalem, & civilem etiam simul sumptam, nisi adjunctum habeat adminiculum juris, vel positivum (nimirum positivè comprobantis talem rei detentionem corpore & animo factam) vel saltem negativum, nimirum non resistantis ei, ut num. præced. exposuimus. Ex hoc defectu fit, quod præscriptio, quæ ponitur inter emolumenta possessionis, nunquam procedat in Laico, etiam corpore, & animo detinente rem Sacram; cum enim præscriptio sine possessione non procedat, ut dicemus infra; talis autem detentio nullatenus possessio fit, cum careat juris adminiculo, tam positivo, quàm negativo, ut dictum est, tali casu nunquam procedet præscriptio.

950. Dices: datur in multis locis possessio, quam *civilissimam* vocat Lessius l. 2. c. 3. n. 48. quæ fit solâ legis civilis dispositione, absque ullo corporis, vel animi adminiculo, etiam nesciente eo, qui incipit possidere. Cum enim modus acquirendæ possessionis juri humano subjaceat, interdum, teste Covar. l. 3. *Variar. c. 5. n. 6.* transfertur possessio absque ulla vera, vel ficta apprehensione, quando scilicet id leges decernunt: ergo non est de ratione possessionis, quod fiat corpore, & animo.

Resp. nos agere de possessione in ordine ad effectus, qui ei tribuuntur *jure Romano*; non autem, alio; deinde, in hoc casu facile responderetur, intervenire apprehensionem *fictam*, juris sic disponentis auctoritate; his præmissis:

e. I.

De variis accidentibus possessionis.

951. Complures possessiones sub nominebus planè diversis à nonnullis referuntur, etsi omnes reduci possint ad præmissas artic. præced. Videntur autem diversificari nominibus, propter particulares effectus, quos, prout affectæ certis circumstantiis pariunt; & cum frequens eorum mentio in jure fiat, hoc loco exponendæ. Possessio igitur, quæ *precaria* dicitur, est, quæ conceditur ad preces, ut tamediu duret, quamdiu patitur, qui concessit. Hinc *precario possidere* est tamediu habere, quamdiu patitur, qui possessionem precariam concessit; sumitur ex Azorio tom. 1. l. 1. c. 4. lit. D. *Immemorialis possessio*, authore Molina D. 76. est illa, cujus initium excedit memoriam Senum, qui modò sunt, etiam ex auditu, & traditione suorum Antecessorum, quamvis constet eam cœpisse post longissima tempora.

952. *Momentanea* possessio, de qua agit L. 1. C. si de momentanea possess. fuerit appell. juxta Jacobum Spiegel. in lexico, *V. eod.* est ea, quæ brevi tempore retenta est; juxta Alex. Scot. V. eod. dicitur, quia licet obtineat aliquis in possessione, tamen continuo elapso momento succumbere poterit in judicio proprietatis; gloss. ad L. cit. sic habet: *dicitur momentanea possessio*, quia apta est durare per momentum: & sic aptitudine, ut hic, & *Instit. de lege Aquil. §. his autem verbis*; vel ideo, quia in ea tractatur de possessorio momento: ut quoto tempore anni possederit olim; hodie de tempore litis contestationis. *Lucrativa* possessio habetur L. 2. ff. si quis omnia causa, dicitur illa, quam ex lucrativa causa quis adeptus est. Lucrativæ causæ sunt hæreditas, legatum, fideicommissum, *môr.*

mortis causa donatio, & alia, quæ relinquantur in ultima voluntate.

953. *Pacifica possessio* est, quæ habetur sine ulla lite: unde *possidere pacificè beneficium*, juxta regulam Cancellariæ de triennali possess. est idem, ac, illud *possidere re absque ulla lite*, ut colligitur ex Azorio p. 2. l. 7. c. 35. sic dicitur *possidere inconcusse*, id est, pacificè, c. *Cum venissent*, de in integrum restit. Unde inconcussum jus possessionis, L. *non ideo*, C. *de libera causa*. Deinde *non concussa*, & *continua possessio*, L. *quicumque*, C. *de 60. quæ lib.* *Decretalis possessio*, quæ facti est, & *extraordinaria* vulgò vocatur, ab eo nomen accepit, quòd potissimum à decreto pendeat, suamquæ substantiam accipiat, ut monet Alciat. ad L. *de lata. ff. de verb. signif.* Apud eundem cit. loco *edictalis possessio* est illa, quam ordinariam vocamus, & quæ jus tribuit. Alex. Scot. V. *Bonorum possessio* extraor. dicit possessionem edictalem esse, quæ ex *edicto prætoris mortui* constituitur: *Decretalem* esse, quæ à vivo prætore dècernitur.

954. *Extraordinaria possessio* est, quæ nomine caret, jus non tribuit instar Carbonariæ, datur sine causa cognitione, & competit his, qui ex lege, Senatusconsulto, & Constitutionibus Principum, tam ex testamento, quam ab intestato veniunt, scilicet, ut, cum aliquis vult succedere patri suo, quem ab intestato decessisse invenit, petit sibi hanc bonorum possessionem concedi. *Ordinaria* possessio extraordinariæ opponitur, & jus tribuit, sicut edictalis; ac non habetur per decretum vivi prætoris, Judicis, aut Principis. *Carbonaria* possessio sic appellata à Carbonio inventore est illa, per quam filius impubes, volens succedere in bonis Patris ab intestato, tanquam proximior vel rumpere testamentum, aut dicere ipsum nullum ipso jure, cum objicitur sibi controversia bonorum, & filiationis, vel movetur quæstio status (puta quòd sit servus) petit per Carbonianum possessor institui: & controversiam motam de bonis, aut filiatione, & quæstionem status usque ad tempora pubertatis suæ differri. *Fiduciaria* apud Bud. in l. *Posser. de orig.*

Tom. II.

jur. dicitur à fiducia, & est, quæ sub manu regia possidetur; quasi fide data accepta sit.

Bonorum possessio accipitur pro jure hæreditario, quod cum prætoris decreto acquiritur: ut, tametsi res ipsas hæreditarias possideamus, bonorum tamen possessionem, id est, jus ipsum à Judice impetrare nobis necessarium sit, unde nihil differt ab ea hæreditate, nisi quòd hæreditas solo animo aditur; at bonorum possessio, ut acquisita videatur, jus dicentis officium requirit: est autem inter *bonorum possessorem*, & *hæredem* differentia, quòd *bonorum possessor*, de jure prætorio; *hæres*, de jure civili succedat. Imò est discrimen inter *bonorum possessorem*, & *possessorem bonorum* (sola enim transpositio verborum significationem variare potest) quia *bonorum possessor* est ille, cui ad exemplum hæredis bona defuncti jure prætorio decernuntur: at *possessor bonorum* est, qui rem aliquam possidet; ita Spiegel. V. eod. horum terminorum expositionem fuse tradit Benedictus Pezreya in Elucidario l. 2. *elucid.* 5. à m. 707.

Not. autem 1. apud juristas adhuc esse voces alias, & modos loquendi spectantes ad possessionem; hinc *possidere in creditum*, ut habetur L. à *Divo. §. si pignora. ff. de re judic.* dicitur, qui in possessionem pignorum debitoris ex decreto prætoris missus est; sicut *in creditum ire* dicitur, non qui rem suam, seu certam speciem vindicat; sed qui in personam agit, ut sibi satisfiat, L. *procuratoris, §. pen. de trib.* Quamvis frequenter pro credere simpliciter accipiat. *Possidere pro hærede*, ut notat gloss. in L. *pro hærede, ff. de petit. hæred.* tribus modis dicitur: primò quando possidet procurator hæredis pro ipso hærede; secundò, quando possidet, qui putat se esse hæredem verum, cum verus hæres non sit. Tertiò quando etiam possidet, qui verus est hæres. *Possidere pro possessore* apud Alex. Scot. V. eod. dicitur ille, qui ita possidet, ut sciat se nullam causam justam possidendi habere, atque adeò si intetrogetur, cur possideat, vel quomodo, nullam reddat rationem, cur possideat, sed respondeat, *possideo*.

H h

Pos

957.

Possidere pro indiviso, vel aliter habere rem *pro indiviso*, est aliquam rem ita possidere, ut nullam partem in ea habeat ab aliis divisam, vel, ut nulla sit pars, quam possideat separatim, seu divisim. Unde, quando duo homines possident rem unam pro indiviso, neuter possidet partem aliquam separatim ab alia, sed uterque possidet totum, quamvis non totaliter. Notat Molina *tom. 2. D. 37. §. Duo hoc loco*, duobus modis posse duos *condominos* habere rem pro indiviso. 1. si dominia sint diversæ rationis, qualia dantur in proprietario, & emphyteuta; nempe dominium directum in illo, & dominium utile in hoc; tunc enim unusquisque eorum est dominus totalitate rei, in quam totam habet suum dominium, sed partialitate dominii; quia ex illis duobus dominiiis tanquam partibus coalescit unum dominium plenum. 2. si dominia sint ejusdem rationis, ita ut res quoad partes integrantes, aut æstimationem, sit inter utrumque dividenda; quo pacto hæredes, & focii, sunt domini bonorum hæreditatis, aut qui Societate possident, antequam res inter eos dividantur. Tunc etiam, qui rei pro indiviso sunt domini, totius rei domini sunt, tametsi non totaliter dominii totalitate. An verò partis appellatione res pro indiviso significetur? affirmativè resolvitur *L. rectè, §. ult. de verb. sign.*

958.

Not. 2. *possidere*, & *esse in possessione*, differre, ut ex *L. Si quis ante, §. 1. ff. de acqu. possess.* tradunt Rebuff. *Regul. de public. resig.* gloss. 13. & Barbosa, *de appell. verb.* 207. n. 1. nam verbum *possidere* refertur ad solam veram, & propriam possessionem; at verò *esse in possessione* ad tentionem simplicem. Sic colonus ex eo, quòd rem detineat, dicitur *esse in possessione*, licet non *possideat*; item, qui mittuntur in possessionem causa rei servandæ, & quicumque profitentur se alieno nomine possidere, dicuntur *esse in possessione*, quin verè possideant. Illud etiam hic notandum; res *incorporales* (ut sunt jura, nomina, & similia) cum non possint corporaliter apprehendi, non dici propriè *possideri*; sed solum *quasi possideri*.

959.

Quærunť aliqui, an Creditor, qui pignus se tenet pignus, dicatur illud *possidere* saltem naturaliter, & non alieno, sed nomine suo? si negatur? in contrarium afferunt *L. Si rem 9. §. 2. L. pignore 22. §. si prado, L. cum & sortis 35. §. 1. ff. de pignorat. action.* si affirmes? inferunt, ergo ad possessionem non requiritur animus rem habendi *ut suam*, sed sufficit animus habendi eam *sibi*, citra affectum dominii; propter jus aliquod competens in illam rem. Sed negandum est, quòd Creditor pignus possideat nomine suo, & non alieno. Creditor enim, qui pignus accepit, possessor non est, tametsi possessionem habeat, aut sibi traditam, aut precario debitori concessam, ut dicitur *L. penult. §. Creditor. ff. qui satisfacere cog. & L. 13. ff. de Usucapionib. pignori rem acceptam usu non capimus, quia pro alieno possidemus*; nimirum, non nomine nostro; sic Castropal. *part. 7. de jure & just. D. unic. p. 24. §. 1. numer. 4.*

960.

Aliquo tamen sensu videtur concedi posse, pignus esse Creditoris; nimirum ad certos effectus, propter quos pignus traditur, ut notat Haunoldus *tom. 1. de Just. iv. 3. n. 209.* ut verificetur Dominium pignoris, cum furatur pignus, furari rem alienam. Feudatarius verò, emphyteuta, & usufructuarius possessionem; seu quasi possessionem habent feudi, emphyteutis, & usufructus quoad utile dominium; at quoad rem ipsam in feudum, emphyteusin, seu usumfructum datam, non ipsi, sed proprietarius tenet possessionem, quia ejus nomine possident. Ad ea verò, quæ sunt in contrarium, negandum est, Creditorem possidere pignus nomine suo; nam etiam Colonò, Depositario, vel Commodatario attribuitur naturalis possessio *L. 2. §. 1. ff. pro hærede, vel possessore*; & tamen isti non nisi alieno nomine possident; quæ possessio est talis solum abusive. Hinc dici potest, leges attribuentes Creditori possessionem pignoris, posse intelligi *de jure detinendi pignus* alienò nomine, quod habet adversus debitorem; quale jus non habet servus aut

aut filius familias, aut procurator, aut precario possidens; & ideo, quatenus possidet hoc jus suo nomine, potest dici possidere etiam pignus suo nomine, hoc est, in suum bonum, & sui debiti securitatem: in quem finem etiam illi interdictis succurritur L. 1. C. de pratorio pig. ibi: ei recuperationem donamus.

961. Ex dictis colligitur discrimen inter possessionem juris, & facti; nam licet utraque sit possessio verè juridica; illa tamen est possessio cum jure insistendi rei; ista, sine jure insistendi, ut notavimus in præmissis; ubi nota per *insistentiam* hic aliud non intelligi, quàm simplicem, seu nudam detentionem, ut notat Pereyra in Elucidat. n. 711. quæ *insistentia*, seu *detentio*, si fiat jure investiente insistenti legitimum potestatem utendi re detenta directè in commodum libertatis propriæ, propriè constituit possessionem juris, ut diximus n. 942. si autem *sine assentia*, non tamen *cum resistente juris*, erit juridica possessio facti: si jure non tantum non assistente, sed etiam resistente, erit mera materialis detentio; non autem juridica possessio ex n. 948.

962. Præter hæc not. quando dicitur, quòd possessio sit apprehensio rei facta corporis, animi, & juris adminiculo, non tam definiri possessionem, quàm actum, quo illa comparatur. Hinc *possessio*, objectivè est ipsa detentio rei prius apprehensæ, corpore, animo, & juris adminiculo, vel cum, vel sine jure insistendi. *Detentio* autem, quæ ex corporali apprehensione nascitur, *naturalis* dicitur; quæ verò ex insistentia rei, tanquam propriæ, *civilis* appellatur. Hæc autem possessiones quandòque separantur, aliquando conjunguntur. Nam si post acceptam possessionem fundi ab eo corporaliter discedas, alius autem subingrediatur, animo illum habendi tanquam suum, possessio naturalis à civili separatur, ut habetur L. clam possidere, & qui ad nundinas, ff. de acquirend. possess. ibi: qui ad nundinas profectus neminem reliquerit; & dum ille à nundinis redit, aliquis occupaverit possessionem, videri eum clam possidere, Labeo scribit. Retinet ergo possessionem is, qui ad nundinas abiit. Tali enim casu sic ingressus possessionem naturalem occupavit, aliter autem solam civilem retinet. Si autem redux dejicias il-

Tom. II.

lum à detentione rei, rursus & naturalem, & civilem possessionem habes; at si vel non audeas illum à comparata possessione depellere, vel voluisti, sed exequi non valuisti, alter & naturalem, & civilem possessionem, injustè tamen comparat, per dict. L. clam, §. Verum, ibi: verum si revertentem Dominum non admiserit, vi magis intelligi possidere, non clam; ubi L. 7. statim subjungitur: si dominus nolit in fundum reverti, quòd vim majorem vereatur, amisisse possessionem videbitur; & ita Neratius quoque scribit.

Not. 2. quòd quis possit rem dupliciter possidere, vel per se ipsum, vel per alium; per se ipsum possidet, si rem, cujus habet dominium, apud se retineat; per alium verò, si ab alio, nomine ipsius retineatur; prout retinetur à commodatario, pignoratario, depositario, qui rei retentæ nullam etiam naturalem possessionem habent, sed omnis possessio est apud illum, à quo commodatum, pignus, & depositum acceperunt juxta dicta à n. 959. Hinc, si Dominus fundi, quem naturaliter, & civiliter possedit, ab eo discedat, nec alium sui loco custodem constituit, consequenter nec per se, nec per alium corporaliter possidet, amitter possessionem naturalem, si alius interim eum occupet, ut diximus prius: quia tamen iniquum foret, si hoc ipso possessionem etiam civilem diceretur amisisse (sic enim nemo verè unquam quidquam ufucaperet, aut præscriberet) ideo dicitur Titius adhuc possidere civiliter, quia possessio civilis solo animo retinetur, etiam sine possessione naturali; & in æstimatione morali in ordine ad effectus possessionis, perinde est, ac si physice, & corporaliter possideret; Excipere, nisi possessione naturali amissâ, deponeret animum recuperandi; tunc enim, ut dictum est ex L. 7. etiam amitteret possessionem civilem; tam diu autem non censetur animum deposuisse, dum præparat media ad alterum expellendum, conquirendo v. g. socios, scribendo milites, si recuperatio exigat, & illi jus scribendi competat, nisi sit longè inferior invasore.

963.

Hh 2

§. II.

S. II.

An duo possint eandem rem in solidum possidere?

964. **Q**uestio fieri potest vel de possessione ejusdem, vel diversi generis; Haunoldus tom. 1. de jure, & justit. tr. 3. n. 212. censet, possessionem ejusdem rei in solidum non posse esse penes duos eodem genere possessionis; sicut non potest esse penes duos ejusdem rei dominium in solidum. Alii tamen invertunt argumentum, & sicut admittunt in instanti, quo per donationem, vel contractum fit translatio domini, hoc necessariò esse debet penes utrumquè in solidum; sic etiam posse possessionem. Hanc porrò sententiam, quòd in instanti translationis domini, hoc etiam in solidum necessariò debeat esse penes utrumquè, tanquam sententiam probabiliorè semper habui, & tradidi in Tract. Theolog. de jure & just. q. 2. de dominio perfecto à n. 56. eamquè defendunt Cardinal. de Lugo tom. 1. de just. D. 2. n. 10. Petr. Hurtado de Incarn. D. 12. s. 2. Arriaga in 1. p. D. 20. & complures alii; sed prætermissa quæstione præsentis, quæ hîc non magnopere necessaria est.

965. Potissima quæstio est de diverso genere possessionis, an unus possit aliquam rem possidere civiliter, & alius eandem naturaliter? negativam sequuntur Donellus l. 5. Comment. 8. Cujacius, & alii apud Haunoldum cit. n. 212. desumpto fundamento ex L. 3. §. ex contrario. ff. de acquirend. vel amittend. possess. ibi: ex contrario plures eandem rem in solidum possidere non possunt: contra naturam quippe est, ut, cum ego aliquid teneam, tu quoque id tenere videaris. & paulò post: non magis enim eadem possessio apud duos esse potest, quàm ut tu stare videaris in eodem loco, in quo ego sto. Deinde ex ratione: nam hoc ipso, quòd unus tantùm possideat civiliter; & alius, naturaliter, jam ille non possidet in solidum; sicut in sententia multorum Maritus est Dominus dotis civiliter, Uxor verò habet dominium naturale.

Affirmativam sequitur Haunoldus cit. n. 213. ex L. 3. ff. Uti possideris, ubi Ulpianus sic loquitur: si duo possideant in solidum, videamus, quia sit dicendum, quod, qualiter procedat? tractemus: si quis proponeret possessionem justam, & injustam, ego possideo ex justa causa, tu vi aut clam: si à me possides, superior sum interdicto: si verò non à me, neuter nostrum vincetur, nam & tu possides, & ego. Ulteriorè rationem dat assumpto contrariorum fundamento, volentium possessionem, & Dominium ejusdem rei in solidum non posse esse penes duos, argumento facto à Dominio ad possessionem; si enim, inquit, ex eo, quòd Dominium in solidum ejusdem rei non possit esse penes duos, idem sequitur de possessione; etiam non poterit quis eandem rem possidere in solidum ex duplici titulo, sed tantùm ex uno; at sequela non admittitur L. 3. §. ex plurimis. ff. de acquirend. possess. ibi: non enim sicut Dominium non potest, nisi ex una causa contingere; ita & possidere duntaxat ex una causa possumus. Rationem reddit à priori; quia non dantur dominia diversi generis, sicut diversi generis modi possidendi.

Ex his duabus opinionibus probabilior videtur affirmativa, ex fati aperto textu L. 3. in priori num. ibi: & tu possides, & ego: tu, possessione injusta, quia vi; ego, justa, nimirum causâ legitimâ; ex cit. L. clam possidere, de qua n. 962. ubi dicitur possessionem retinere, qui ad Nundinas abiit, licet alius eo absente fundum occupaverit. Nec obstant contraria. 1. enim lex 3. §. ex contrario, intelligitur de possessione ejusdem generis, non diversi, prout colligitur ex ipsa ratione legis, ibi: contra naturam est, ut ego aliquid teneam, tu quoque id tenere videaris; & non magis eadem res apud duos esse potest, quàm ut tu stes in eodem loco, in quo ego: hæc enim clarè indicant sermonem esse, de possessione ejusdem rei naturali, seu corporali. Ad rationem verò ibidem Resp. tali casu quemlibet possidere in solidum; sed non eodem genere possessionis; unus in solidum, sed naturaliter tantùm; alter etiam in solidum, sed civiliter tantùm.

In hoc argumento à ratione petito (quod retulimus num. 965. in fine) patetatem negat Haunoldus cit. n. 215. & disceri-

discrimen probat ex eo, quia dominium civile non est simpliciter *Dominium*, sicut possessio civilis est simpliciter *possessio*; neque in oratione possessionis completur per hoc, quod nullus alius possideat naturaliter, sicut *Dominium* in solidum completur per hoc, quod nullus alius possideat naturaliter, & habeat jus stabile, & æstimabile in tali re. In hac responsione verum est, quod *Dominium civile* sit solum dominium non simpliciter, sed solum secundum quid, & cum addito diminutive, seu distrahente; dominium enim civile est, quod non ex jure communi, sed singulari, ac juris dispositione, & quadam fictione competit, quoad certos tantum effectus, de quo agimus l. 4. n. 1588. At possessio civilis est possessio simpliciter: alterum verò discrimen, quod assignat, dicens dominium in solidum compleri per hoc, quod nullus alius habeat jus stabile ac æstimabile in tali re, non admittitur ab his, qui tenent dominium ejusdem rei in solidum posse stare penes duos; præterquam quod idem reponi posset etiam de possessione in solidum. An autem quis ejusdem rei dominium in solidum non possit habere duplici titulo totali? non ita certum est, ut oppositum non affirmetur probabiliter, prout alibi de hoc egimus.

969. Circa istam quæstionem, Zoësius in l. 41. ff. tit. 2. de acquirend. possess. num. 7. videtur negare, dari possessionem civilem tantum, quæ nimirum citra detentionem corporalem in solo animo consistat; eò quod & nominis ratio, & definitio, requirat detentionem corporalem. Nec juvat, inquit, & si quis nuntiet, ubi animo dicitur retineri possessio; quod & habet L. 25. h. t. ubi dicimus solo animo possidere; & L. Dicet. 4. C. eod. tit. ubi solo quidem animo non acquiritur possessio, solo tamen animo retinetur: nam ex iis locis non rectè quis intulerit, dari civilem tantum possessionem, quæ corpore omninò vacet; quia hoc & nomini, & definitioni repugnat, ut dictum est. Et deinde rectè dicitur, etiam in casu, quo quis fundum incultum relinquit metu belli, aut aliâ necessitate, non etiam animo derelinquendi, retinere possessionem, quæ est species cit. L. 4. & aliarum, quæ dum dicunt animo nos retinere possessionem, aliud

non volunt, quàm talem nos retinere; qualis antè penes nos fuit; non autem ita intelligendæ, quasi detentio corporalis esset amissa per absentiam.

970. Similiter intelligendum vult Ulpianum in L. 1. §. quod vulgo, de vi & vi armat: ubi retinere nos animo possessionem præditorum tradit, ex quibus hac mente non recessimus, ut amisisse possessionem velimus. Nec obstat, quod naturâ non teneamus illam; quia juris interpretatione videmur eandem tenere, quam ante habuimus: nam qui animo vult retinere possessionem, perinde habetur, quasi verè possideret, id est, rei insisteret.

971. Sic intelligi vult illud, quod ad Nundinas profectus, etiamsi alius occupaverit possessionem, dicatur nihilominus possidere, nisi reversus à possessore non admittitur ei cesserit, L. clam. §. 1. h. t. & quod absens, animo solo possidens, etiamsi alius sit in fundo, nihilominus possideat, L. 3. §. in amittenda. h. t. donec reversus vel sciens ab eo possideri, eidem cedat; tum demùm enim amittit possessor prior possessionem, L. 7. h. t. & ingressus eam naturaliter tenere incipiat, cum rectè dicat J. C. nos possidere, donec aut alii tradiderimus possessionem, aut ea dejecti fuerimus.

972. Confirmat ex eo, quod reversum possessorem priorem non admittens, censeatur vi eum deicere, L. 6. in fine, h. t. L. 1. §. sive autem corpore, de vi & vi arm. ut non possit dici possedisse, nisi post dejectionem, & dicendum sit penes priorem eò usquè possessionem fuisse. Facit & pro hac parte, quod aliàs duo in solidum possiderent rem eandem, unus scilicet naturaliter, alter merè civiliter, quod fieri non posse constat ex L. 3. §. ex contrario, h. t. hæc Zoësius.

973. Verùm hæc fundamenta non videntur efficacia in ordine ad probandum, non posse dari possessionem civilem tantum, postquam semel obtenta est, etiam amissa naturali, seu corporali, propter clara jura, quæ contrariantur legum pro nostra sententia stantium expositioni, quam affert Zoësius. Primò enim, quod petit ex nomine, & definitione possessionis, non probat, vel nimitum probat. Nimitum probat; quia sic, si dominus fundi accepta semel possessione, nec per se, nec per

alium corporaliter detineret fundum, simpliciter desineret esse possessor; sic enim. 1. non possideret *civiliter tantum*, ut probat ejus argumentum, quo contendit non dari possessionem *civilem tantum*; 2. nec possideret *naturaliter tantum*; quia ponitur nulla rei detentio corporalis adesse. 3. nec possideret *naturaliter, & civiliter*; quia vi nominis, & definitionis, possessio requirit detentionem corporalem; at in hoc casu, nulla esset detentio corporalis, ut ponitur in casu; ergo talis nullo modo possideret, quod nemo admittit. *Non probat*; quia, ut ostenditur in casu priori, dominus fundi verè possidet fundum, etiamsi eum nec per se, nec per alium corporaliter detineat; at non possidet naturaliter tantum; nec etiam naturaliter & civiliter, ut ostensum est; ergo *civiliter tantum*; ergo ex nomine, ac definitione possessionis non probatur, non posse dari possessionem civilem tantum; quia definitio possessionis petit quidem corporalem rei apprehensionem veram, vel fictam, sed non, ubi semel acquisita est; quo fit, quòd possessio naturalis tantum, quæ consequitur ad corporalem rei apprehensionem, in esse naturalis tantum constituatur, per factam rei apprehensionem, & carentiam detentionis corporalis ejusdem per alium.

974.

Quando autem Zoësius dicit, quòd, dum dicitur, metu belli relinquens fundum, non autem animo derelinquendi, *animo retinere possessionem*, aliud non significetur, quam eum retinere talem possessionem, qualis ante penes ipsum fuit; non autem, quasi detentio corporalis esset amissa per absentiam, videtur concedere possessionem contra nomen, & definitionem possessionis; hæc enim juxta illum petit detentionem corporalem; sed in hoc ejus casu, quo absenti concedit possessionem, nulla est corporalis rei detentio; & tamen per eum retinetur possessio; ergo sine corpore, sed solo animo retinetur possessio etiam salvo nomine, ac definitione possessionis.

975.

Ex his autem, quæ n. 970. ex eod. retulimus, explicatius proponit, quid velit, dum ait, eum, qui metu belli, vel alia necessitate relinquit fundum, non tamen animo derelinquendi, esto nec per se, nec per alium corporaliter insistat fundo, re-

tinere priorem possessionem, quin per absentiam amiserit eam; ait enim, quòd *juris interpretatione* videatur adhuc fundum possidere, ac perindè haberi, quasi verè possideret, id est, rei insisteret, insistencia utiquè corporali, quam, ut vult ipse, petit nomen, & definitio possessionis. Sed nec ista fictio relevat; quia jus in hoc casu non indiget fictione, cum tot claris textibus asserat verè retineri *solo animo*; hoc autem, si genuinè intelligatur, idem est, ac possessionem retineri animo, & nullo alio adæquatè distincto ab animo ad hunc effectum necessario; nam id sonat *solo animo*; sed illa detentio corporalis ficta, est adæquatè distincta ab animo; ergo ad hunc effectum, ut absens verè retineat possessionem *animo*, non est necessaria corporalis illa ficta detentio.

Ex hoc sequitur, non esse admittendam illam legum expositionem, quam tradit Zoësius, volens, per leges asserentes etiam ab absentibus verè retineri possessionem animo, non intelligi *solo animo* (licet id expressè dicant) sed animo simul, & illa corporali ficta detentione; ratio non admittendi hanc legum expositionem constat ex paulò ante dictis. Nec contrarium vincit, quòd Juris-Consultus dicat, *donec aut alii tradiderimus possessionem, aut eà dejecti fuerimus*; nam hoc totum verificatur, *de solo animo*, quin opus sit fingere possessionem, seu detentionem corporalem. Id, quod insinuat in n. 972. ad finem, non probat; conceditur enim eandem rem in solidum posse à duobus possideri *diverso genere possessionis*; nec de hoc loquitur *ex contrario*, ut ostendimus n. 967. imò id fieri posse etiam *eodem genere possessionis*, facile concedent etiam ii, qui admittunt dominum ejusdem rei in solidum posse esse penes duos, saltem in instanti translationis, ut insinuavimus n. 964. Illud ad extremum nota, quòd in casu, quo absens solum civilem possessionem retinet, alio interim ingresso fundum v. g. & naturaliter possidente, adhuc simpliciter possidere censendus sit, qui civiliter possidet; is verò, qui naturaliter tantum, non sit dicendus possidere simpliciter, sed cum addito diminvente, *naturaliter*; præsertim, cum

cum rem tenet injustè; sic Molin. tom. 1. tr. 2. D. 12. n. 8.

bulet: sed sufficit, quamlibet partem ejus fundi introire, dum mente, & cogitatione hac sit, uti totum fundum usque ad terminum velit possidere.

ARTICULUS II.

Quot modis possessio acquiratur?

977. **C**um possessio plura possessori præstet emolumenta, ut constabit ex seqq. ac ea versari possit circa res diversas, puta corporales, & incorporales; quæstio est, quid requiratur, ut quis earum rerum possessionem, qua prius non possederat, legitimè acquirat. Et quia varii modi sunt, possessionem acquirendi, juxta multiplicem juris dispositionem, ex hoc vel illo actu, verè, vel fictè exercito, alicui constituentis rei possessionem, & nascentes inde juris effectus; de his in præfati dicendum venit seqq. Supponendum autem ex dictis supra, possessionem alicujus rei non acquiri sine illius apprehensione, vera, vel ficta; his præmissis:

§. I.

Qualiter fiat possessio per apprehensionem rei veram?

978. **R**esp. quòd illa fiat actu aliquò corporali, v. g. rem apprehendendo manibus; vel eam ingrediendo, & pedibus insistendo; ubi tamen opus non est, ut quis (capiens possessionem fundi v. g. vel domus) tangat, vel ingrediatur omnes ejus partes; sed sufficit hoc de qualibet ejus parte corporaliter apprehensa animo habendi totum fundum, vel domum; quod intellige quoad omnes ejus partes, quæ efficiunt unum quid, utrum fundum v. g. unam domum; L. 3. §. 1. ff. de acquirend. possess. ibi: adipiscimur possessionem corpore, & animo: neque per se animo, aut per se corpore. Quod autem diximus, & corpore, & animo acquirere nos debere possessionem, non utique ita accipiendum est, ut, qui fundum possidere velit; omnes glebas circumam-

979. Ex dict. collig. ut quis capiat veram possessionem rerum mobilium domus, quæ in illa continentur, sufficere, si quis ingrediatur eam domum quoad unam ejus partem, animo illam sibi habendi cum omnibus in ea contentis, ut tradit Molin. de jure, & just. tom. 1. tr. 2. D. 13. n. 7. & hoc, ratione continentis apprehensi, id, quod communiter tradunt Doctores, ut ait Molina loc. cit. ex quo sequitur possessionem totius comparari apprehensione partis, animo possidendi totum.

980. Collig. 2. ut comparetur possessio vera, seu corporalis rerum diversarum (v. g. domorum, prædiorum) opus esse singulas corporaliter apprehendere; vel intrare secundum aliquid uniuscujusque; quia, quando id, quod apprehenditur, non est quippiam toti v. g. fundo commune, sed peculiare alicujus partis (ut si possessio servitutis, itineris, aut aqueductus, per aliquem fundum capiatur) tunc opus est intrare, actumvè servitutis exercere, in totam illam partem.

981. Collig. 3. ad acquirendam possessionem usufructus totius alicujus fundi, satis esse intrare partem quamlibet fundi capiendi possessionem usufructus totius fundi; eo quòd usufructus esse solet totius fundi. Quando verò res, cujus est comparanda possessio, capi consuevit, non per partem sui, sed per aliquid aliud, ut equus per capistrum, vinum per vas, &c. tunc satis est eam accipere per id, per quod accipi consuevit; ita Faber. Instit. de rerum divis. §. item si quis. Ex quo habetur quarundam rerum possessionem, per adjacentia comparari, ut in allatis exemplis ostensum est.

982. Collig. 4. ad possessionem naturalem semper necessarium esse habere adjunctum animum possidendi, habendivè rem ut suam, sive justè, sive injustè; & sive is animus possessionem efficiat civilem; sive non. Quare, si quis, in absentia alterius, occupasset rem vacuum possessore naturali, non quidem animo illam possidendi, sed eam habitandi, aut ea utendi, non diceretur possidere illam naturaliter, sed so-

lùm